folklor/edebiyat, cilt:20, sayı:80, 2014/4

PEDOFİLİ ÜZERİNE İKİ OYUN İNCELEMESİ: KARATAVUK ve DONMUŞ

Dilek Zerenler*

1. Giriş

Dünya Sağlık Örgütü, bir yetişkin tarafından bilerek veya bilmeyerek yapılan ve çocuğun sağlığını, fiziksel ve psikososyal gelişimini olumsuz yönde etkileyen davranışları çocuk istismarı olarak tanımlamaktadır. Çocuğun cinsel istismarı ise rıza yaşının altında bulanan bir çocuğun, cinsel açıdan olgun bir yetişkinin cinsel doyumuna yol açacak bir eylem içerisinde yer alması ya da bu duruma göz yumulmasıdır. Pedofili en az 6 aylık bir süre boyunca, kişide ergenlik dönemine girmemiş bir çocukla ya da çocuklarla cinsel ilişkide bulunma ile ilgili cinsel dürtülerinin ya da davranışlarının yineleyici bir biçimde ortaya çıkması olarak tanımlanmıştır. Kişinin bu cinsel dürtülere göre davranması ya da bu cinsel dürtülerin belirgin bir sıkıntıya ya da kişilerarası sorunlara neden olması tanı için gerekli bulunmaktadır. (Erdoğan, 2010, s. 134)

Bireyselleşmenin bir sonucu olarak yalnızlığın, iletişimsizliğin hâkim olduğu yirmi birinci yüzyılda toplumun her alanında farklı şekillerde yaşanan şiddetin her boyutu ki buna çocuk istismarını da katmak gerekir, sanatta da yansımasını bulur. Çoğu zaman resmi kayıtlara geçmeyen, toplum tarafından görmezden gelinen çocuk istismarı karmaşık nedenleri ve trajik sonuçları olan, tıbbi, hukuki, gelişimsel ve psikososyal kapsamlı ciddi bir sorun olmasına rağmen bu konuyu toplumların ve kültürlerin algılayış şekli çok çeşitlidir. (Topbaş, 2004, s.76) Toplumların çoğu zaman tabu konuları arasında yer alan cinsel taciz ve pedofili konularını İskoç oyun yazarı David Harrower'ın *Karatavuk* adlı

* Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi Dilek Sabancı Devlet Konservatuvarı, Sahne Sanatları Bölümü

oyununda İngiliz oyun yazarı Byron Lewis'in de *Donmuş* adlı oyununda farklı açılardan ele aldığı görülür. Bu çalışmada da iki Avrupalı oyun yazarının çocuk tacizi ve pedofili konularına yaklaşımları pedofil/suçlu- mağdur; pedofil-toplum-mağdur ilişkileri içerisinde değerlendirilmiştir.

2. Karatavuk

David Harrower'ın 2003 yılında Amerikalı bir denizcinin 12 yaşındaki bir İngiliz kızı kaçırması olayından ilham alarak 2005 yılında kaleme aldığı *Karatavuk*[*] adlı oyun 12 yaşındayken o zamanlar 40 yaşında olan Ray ile bir ilişki yaşayan Una'nın on beş yıl sonra gazetede gördüğü bir resimden yola çıkarak Ray'i bulduğu anla başlar. Hapishaneden çıktıktan sonra ismini değiştirerek kendine yeni bir hayat kuran Ray bir yandan karşısına aniden çıkan Una'nın işyerindeki arkadaşlarına geçmişini anlatmasından korkar, diğer yandan da aslında mahkemede gösterildiği gibi bir pedofil olmadığını, o zamanlar Una'ya gerçekten âşık olduğunu anlatmaya çalışır. Una'nın gelişindeki gizli neden ise kendi kabul etmek istemese de Ray'in içinde ona karşı bir parça sevgi olup olmadığını görmektir. Şiddetli bir tartışma sonrasında birbirlerine yakınlaşan çift Ray'in yeni sevgilisinin küçük kızının gelmesiyle yeniden ayrılmak zorunda kalır.

Karatavuk bir adam, bir kadın, tek mekân ve geçmişte yaşanan ancak oyun zamanında yeniden gündeme gelen bire bir bir hesaplaşmanın hikayesidir. İki karakterin de hayatlarını karartan cinsel ilişkinin/tecavüzün hesaplaşması üzerine kurulu bu oyunda yazar nefret ve sempati duyguları içinde karakterlerin trajedilerini tehlikeli bir dengede tutmaya çalışır. Oyun kişileri geçmişte yaşanan olaylarla geleceklerini, düşlerini yok ederler, adeta bir hapishanede mecburen hayatlarına devam etmek zorunda kalmışlardır. Harrower, oyun kişilerinin geçmişte sıkışıp kalmalarını mekânla da vurgular.

2.1. Uzam

Oyun yemek artıklarıyla dolu bir odada açılır: "Alçak bir masa, birkaç sandalye ve kilitli dolap ve çekmecelerin olduğu bir odadadırlar. Kapı kapalıdır. Yerde, sandalyelerin arasında ortalıkta kalmış çöpler vardır. (…) Çoğu içlerinde yemek artıklarını halen görebildiğin kalmış yiyecek paketleridir. Dikdörtgen buzlu bir cam, arkasından ara sıra geçenlerin silüetleri görünür." (Harrower, 2014, s. 1). Oyunun açılışında kapının kapalı olması oyun kişilerinin istemeseler de geçmişle yüzleşmelerini, yıllarca görmezden geldikleri ancak bilinçaltında yaşatmaya devam ettikleri gerçeklerinden kaçamayacaklarını ifade eder. Ancak Ray'in oyunun başında ısrarla kapıyı 'az bir aralık bırakacak kadar açması,' fırsatını bulduğu anda Una'dan/geçmişinden/gerçeklerden kaçma isteğinin göstergesiyken aynı zamanda pedofil olmakla suçlanan biri olarak mağduruyla birlikte tekrar kapalı kapılar ardında bir arada olmak istememesini, toplum algısından ve baskısından yıldığını ve artık tedbirli davrandığını imler. Ray bu karşılaşmadan memnun olmadığını her fırsatta vurgular. "Meşguldüm. Hâlâ meşgulüm. Her an çağırabilirler. Halen meşgulüm" " Seni dinlemek zorunda değilim. Bir şey söylemek zorunda değilim. Öyleyse ancak…" sözleriyle Una'yla aynı mekânda olmaktan duyduğu rahatsızlığı birçok kez

* *Karatavuk* 2007'de Tom Stoppard'ın *Rock'n Roll* ve Peter Morgan'ın *Frost-Nixon* oyunlarını da geride bırakarak Laurence Olivier Award En İyi Oyun Ödülü'ne layık görülür.

tekrarlar. Dışarıda görüşmeyi teklif ederse de Una sözleriyle adeta onu taciz eder: "Ray: Neden dışarı çıkmıyoruz ki?/ Una: Dışarıya nereye?/ Ray: Buradan dışarıya. Dışarıya./ Una: Hayır./ Ray: Otoparka ya da/ Una: Yok, ben iyiyim burada./ Ray: Burası/ Una: Sen beni buraya tıktın./ Ray: Tıkmadım./ Una: Gözden ırak olsun diye./ Ray: Tıkmadım. Seni buraya getirdim." (Harrower, 2014, s. 4)

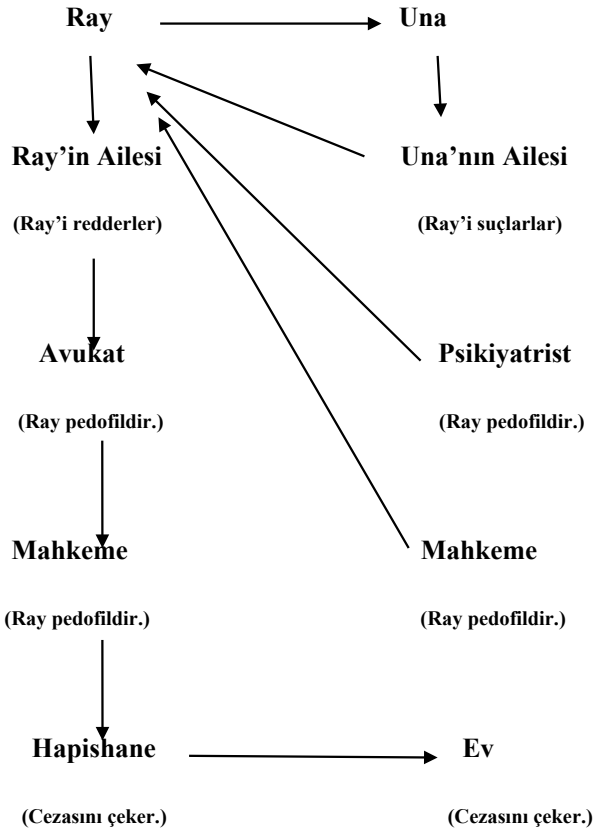
Una ise ısrarla kapıyı kapatmak ister; bu durum geçmişle/kendisiyle/gerçeklerle yüzleşmeye hazır olan oyun kişisinin Una olduğu düşüncesini uyandırır: "Rahatsız edilmeyeceğiz di mi? Buraya insanların girip çıkmasını istemem de." (Harrower, 2014, s. 3) Kapının açık veya kapalı oluşu ile ilgili tartışmanın sonunda Una'nın yerinden kalkarak kapıyı kapatması bir anlamda tartışmanın galibi olması ve onun bu davranışı karşısında Ray'in eylemsizliği tercih edişi ilişkilerindeki denge hakkında da ipucu vermektedir. On beş yıl önceki ilişkilerinde de Ray kendinden küçük bir kız çocuğuyla ilişkiye girmenin yanlış olduğunu bilmesine rağmen Una'nın olayları istediği gibi yönlendirmesine izin vermiştir. Şimdi de yeni hayatının, yeni işinin bozulmasını istemediği halde Una'nın tercihini kabul edip tüm riskleri göze alır ve şartları değiştirmek için çaba sarf etmez. Ray, Una'ya duyduğu zaafı bu karşılaşmalarında da yaşar: "Ben yine aynısını yaptım./Buraya içeriye getirdim seni./ Konuşmana izin verdim./ Ve ben de/ Ve dinledim ve" (Harrower, 2014, s. 20) Bu sözler aslında on beş yıl önce Una'ya kıyasla bir yetişkin olan Ray'in tamamen zaafları ve duygularıyla hareket ettiğini, mantığını kullanmadığını gösterir. Bu ilişkide Una her zaman için baskın taraftır ve istediğinin peşinde sonuna kadar gider. Onun bu ısrarcı tutumuna karşılık Ray hayatının ve ilişkisinin iplerini tamamen Una'ya bırakmıştır.

Uzam olarak Ray'in çalıştığı yerin tercih edilmesi, Ray'in haberi yokken Una'nın ansızın onun ortamında bulunması oyun boyunca Ray'i tedirgin edecek, hareketlerinde ve sözlerinde hep temkinli davranmasına neden olacaktır. Una'nın Ray'in çalıştığı yeri tanımlaması da dikkat çekicidir: Una: "Öndeki isimden./ (ne olduğu) pek anlaşılmıyor./ O tek katlı binalar gibi/ Önünden geçtiğim/ Otoyolda, buraya gelirken./ Yüksek olmayan, tek katlı, ve insanın,/ Bir de önüne arabalar park etmiş/ İçerde ne olduğuna dair hiçbir fikrin olmuyor/ Yalnızca havanın sıcaklığını gösteren dijital bir saat./ Böyle işte./ Kapıdaki engeller böyle" (Harrower, 2014, s. 2) Özellikle kullanılan 'engeller' ifadesi Ray ile aralarındaki ilişkinin toplum önyargısı nedeniyle anlamlandırılamamasına da bir göndermedir. Ray'in çalıştığı yere dair belirsizlik, sadece görünenle yetinme, dış dünyanın, toplumun kolay anlayamadığı iç dünyalarının, ilişkilerinin ifadesidir.

Una ve Ray'in görüştükleri odada çöplerin olması ve kimsenin o çöpleri umursamaması yine Ray ile Una arasındaki ilişkiye ve hayatlarına bir gönderme olarak okunabilir. Ray ile Una arasında yaşananlar aileleri ve toplum tarafından farklı değerlendirildiği için hayatları birer çöplüğe dönmüştür, özellikle de Una için. Çünkü o Ray'in aksine aynı mahallede yaşamaya devam etmiş, psikiyatristlerle görüşmek zorunda kalmış kısacası geçmişi tekrar ve tekrar yaşamış biri olarak hayatını çöpe atmıştır. Una insanların umursamaz bir şekilde çöpleri yere atmalarından duyduğu rahatsızlığı dile getirir: "Adama dedim ki/ boş bir kutuyu yere attı/ bir bira kutusunu/ ve de bir cips paketini./ Öyle yere atıverdi./Hiç düşünmeden düşürüverdi./Onları yerden almasını istedim./ Güldü./Şaka yaptığımı sandı." (Harrower,2014, s. 5) sözleriyle Una insanların düşünmeden başkala-

rının hayatlarına müdahale ettiklerini, sonucuna dikkat etmeden hareket ettiklerini imler. Una ortalığı/toplumu kirletenin çöp/kendi hayatları değil aslında onu çöp haline getirenlerin/toplumun olduğu kanaatindedir. Çünkü toplum önyargılarından arınamamış, medenileşememiş bireylerden oluşmaktadır. Medenileşmemiş insanlardan oluşan bu toplum ise Una ve Ray'in duygularını ve düşüncelerini hiçe sayarak onlar için karar verdikleri hayatı onlara sunarlar. Ray ise aynı ortamda olmasına rağmen Una gibi bunu bir sorun olarak kabul etmez. Çöplerin/toplum yaşayışının/ kirletilmiş hayatının farkındadır ancak yine eylemsizliği tercih eder ve onlar yokmuş gibi davranır.

2.2. **Pedofil-Kurban-Toplum İlişkisi**

Ray ve Una aralarında yaşanan ilişkiyi toplumun yönlendirmesi doğrultusunda değerlendirmişlerdir. Yaşadıklarıyla ve toplumun dayattığı gerçekler arasında doğru olanı bulma çabasındadırlar. Una, Ray'i taciz ettikleri çocukların fotoğraflarını internet sayfalarına koyanlarla bir tutar. Ray ise toplumun kriterlerini ve dilini kullanarak suçuyla ve durumuyla baş etmeye çalışır. Hapishanede geçirdiği süre içerisinde kitaplar okuyarak aralarında yaşanan ilişkiye bir ad koymaya çalışmış ve bir pedofil olmadığı kanaatine varmıştır. Una ile ilişkisi pedofili tanımlayan metodik bir yaklaşımla olayları anlatan kitaplarda yer almaz:

"O kitapları okudum./Hayatım hakkında düşündüm./Onlardan biri olmadığıma emin olmak için, o şeylerden,/Çünkü dört yıl boyunca kendi kendime söyledim/kendime sordum/kendimi sorguladım/bana hiç (fırsat verilmedi)/ Çünkü öyleysen/çocuklardan… (hoşlanıyorsan)/eğer birisine yaparlarsa/ama itiraf etmek istemezler/çünkü çok sarsılırlar/onlar böyle hisleri olduğu için/dehşete kapılırlar./Uzak dururlar./Onlar tehlike oluştururlar ve bunu bilirler./Mesafeli olurlar./Onlar/ Çünkü çocukları severler ama/Onları o kadar çok severler ki/Ne kadar çok sevdiklerini göstermek isteyecek kadar çünkü bu sevgi/Onları korumak isterler/Onlar çocukların olduğu yerlerden uzak dururlar." (Harrower, 2014, s. 26).

Ray hiçbir zaman 'o hasta aşağılık insanlardan' olmadığını, fakat toplumun onu o şekilde görmek istediğini belirtir. Çünkü o küçük kızlardan tahrik olan biri değildir. İlk karşılaştıklarında Una onun için komşunun dünyaya küsmüş kızıdır, taciz etmek üzere tercih ettiği bir hedef değildir.

Toplumun yargı anlayışını ifade eden mahkeme üyelerinin bu olaya bakışı da önyargılı ve yetersizdir. Nitekim "mahkemede dediler ki, ben, ben/ O anlama getirdiler yani,/ öyle gözüksün istediler,/ben aralarından seni seçmişim/seni tercih etmişim" (Harrower, 2014, s. 23). Avukat Ray'in Una'ya karşı hissettiği karmaşık duyguları basite indirgeyerek çocuk tacizcisi sıfatını kabul etmesini, bunun herkes için iyi olacağını vurgular. Çünkü toplum sınıflandırma yapılanca kendini güvende hisseder. Toplumu oluşturan bireyler yetişkin bir adamın genç bir kıza aşkını anlayamadığı ve dolayısıyla tanımlayamadığı için bu ilişkinin çocuğun travmasına neden olan bir durum olarak nitelendirilmesi her iki taraf için de en iyi çözüm olmuştur. Mahkemede hakim Ray'i bir canavar Una'yı da bir kurban olarak vererek kısa sürede onları etiketler. Bir başka ifadeyle kolay cevapların ve stereotiplerin arkasındaki hikayeye bakma gereği duyulmadan pedofili gerçek bir psikolojik değerlendirme sonucu belirlenebilecek karmaşık bir olay olarak görmekten aciz bir tutum sergilenir.

Mahkeme Una için de önyargılı bir karar vermiş ve onu "kuşku uyandıran/kuşku uyandıracak kadar yetişkin olmak için can atıyormuş" sözleriyle damgalamıştır. (Harrower, 2014, s. 41) Aslında Ray de mahkeme üyeleri gibi onu bir yetişkin olarak algılamıştır. Ray, Una'nın kendisiyle flört ettiğini, arabasının sileceklerine küçük notlar sıkıştırdığını söyler. Una da bunu itiraf eder. "Benim erkek arkadaşım olmanı istiyordum./Arabanda senin yanında otururak şehre gitmek istiyordum. İnsanların beni böyle görmesini istiyordum. Bizi böyle görmelerini istiyordum." (Harrower, 2014, s. 29). Ancak bir yetişkin olarak küçük bir kızın bu aşkına karşılık vermemesi gerektiğini söyleyerek Ray'i suçlar. Ray ise onunla aynı fikirde değildir: "Aşkın ne olduğunu biliyordun./ Onun bildiğinden çok daha fazla aşkı biliyordun./Benden de daha fazla./ Ne istediğini biliyordun./O kadar, o kadar sabırsızdın ki./ Adet görmeye başlamayı bile beklemedin." (Harrower, 2014, s. 30) Yıllar sonra Ray, Una hakkında yanıldığını kabul eder: "Hiçbir zaman söylemedin ama/seni kollarıma aldığımda hissedebiliyordum./Şimdi görüyorum./ Senin güçlü olduğunu sanıyordum./ Değilsin/Ben de olamadım." (Harrower, 2014, s. 54). Bu sözlerle gelen itiraf aslında birbirlerini tam anlamıyla tanıyamadan büyük bir heyecanla başlayan ilişkilerinin bu noktaya gelmesinde her iki tarafın da suçu olduğunu gösterir. Una'nın olgunluğu bir noktaya kadar belirsizliğini korur. Çünkü ilk cinsel dene-

yiminden sonra çikolata için kıvranan bir çocuk profili çizer. Bu kimi zaman ortaya çıkan çocuksuluk Ray'in toyluğu ile birleşince ilişkinin dinamikleri ortaya çıkmaktadır ki bu toplumun anlamakta ve baş etmekte zorlandığı bir durumdur.

Ray ve Una otel odasındaki cinsel ilişkiden bahsederken her ikisi de bu olayı olumlu bir tecrübe olarak değerlendirir. Bu ilişkinin sağlıklı olduğu anlamına gelmez ancak taciz kelimesiyle açıklamanın de yetersiz olduğu bir durumdur. Aslında Una daha sonra toplumun davranışlarından daha çok acı çekmiştir. Kendisine bir hayvan gibi davranılmış, bir kanıt bulmak için bacaklarını sonuna kadar açması istenmiştir. Bedenini ve saygınlığını hiçe sayan bu tutum yanlış ve hastalıklı olan cinsel ilişkisinden daha çok onu taciz etmiş ve yaralamıştır. Toplumu oluşturan bireylerin sözleri herhangi bir fiziksel tacizden daha çok onu yaralamıştır. Ruh eşini bulduğuna inandığı bir anda doktorların, çevresindeki insanların Ray'ı bir çapkın adam olarak tanımlaması, kendisinden faydalanmak isteyen biri gibi göstermesi onu daha çok üzmüştür. Toplumun bu etiketlemesinin işe yaramadığı Una'nın yıllar geçmiş olmasına rağmen Ray'i görmek istemesinden ve ona karşı hissettiği duyguları yok edememesinden anlaşılmaktadır.

Yıllar sonra Una o gece Ray'in gerçekten otel odasına geri döndüğünü öğrenir. Hatta Una'yı kaybetmiş olmaktan, onu koruyamamaktan duyduğu üzüntüyü ilk defa duyar. Oysa Ray mahkemede yine toplumun beklentisi doğrultusunda ifade vermek zorunda kalmıştır: "Seni orada terk etmiş olmam daha (iyi görünürmüş), etkileyici olurmuş,/çünkü yaptığım şeyin ciddiyetini, iğrençliğini kavradığımı gösterirmiş. /bu nedenle senden kaçmışım./Hiçbir daha dönmemek üzere./ Çünkü mahkeme jürisi ne duymaktan hoşlanacaksa/onu duymaları sağlandı" (Harrower, 2014, s. 45) Aralarında bile daha adı tam olarak konulmamış bir ilişkinin savunmasını yapması, ilişkiye ve Una'ya sahip çıkması o şartlar altında oldukça güçtür.

Ray, toplum içerisinde yeniden var olabilmek için kendine yeni bir kimlik edinmiştir. İsim değiştirmek eskiyi geride bırakıp yeni bir hayata başlamanın ilk adımıdır. Ancak geçmişi olmayan, ayakları yere sağlam basmayan, geçmişiyle yüzleşmeyen bu yeni kimliğin sağlıklı bir geleceği olacağı da şüphelidir. Una ismine ve kimliğine sahip çıkarak aslında geçmişine sahip çıkmıştır ancak onun da hatası toplum baskısı yüzünden sürekli geçmişte yaşamak zorunda kalıp geleceğe adım atamamış olmasıdır. Toplum baskısından kurtulmak istediği için isim değiştiren Ray de, insanların geçmişini unutmasına asla izin verilmeyen Una da birer sakat birey olarak yaşamaya mahkumdurlar. Ray geçmişini yeni hayat arkadaşıyla paylaşamadığını ifade eder. Çünkü onu kaybetmekten çok korkar. Onu hayata bağlayan, onu önemseyen tek kişi yeni kız arkadaşıdır. Bu süreçte anne babası, arkadaşları hep onu terk etmişlerdir. Bu yalnızlık içinde bir tek o kadın Ray'e bir umut olmuştur. Kadının önceki ilişkisinden bir kız çocuğunun olması da Ray'in geçmişi hakkında konuşmasına engel olmuştur. Çünkü kız arkadaşı da toplumun diğer bireyleri gibi onu hemen etiketleyip kızının bir pedofille birlikte yaşamasının ne kadar tehlikeli bir durum olduğunu düşünerek ondan ayrılmaya karar verecek ve Ray için kabus yeniden başlayacaktır.

Oyun boyunca Ray'i eleştiren Una da aslında aynı kapanın içindedir. Yıllarca sırf anne babasını üzmek için birçok erkekle birlikte olmuş, sonunda gerçekten sevdiği bir adamla karşılaşmıştır. Ancak o da Ray gibi geçmişini ona anlatmayı başaramamıştır.

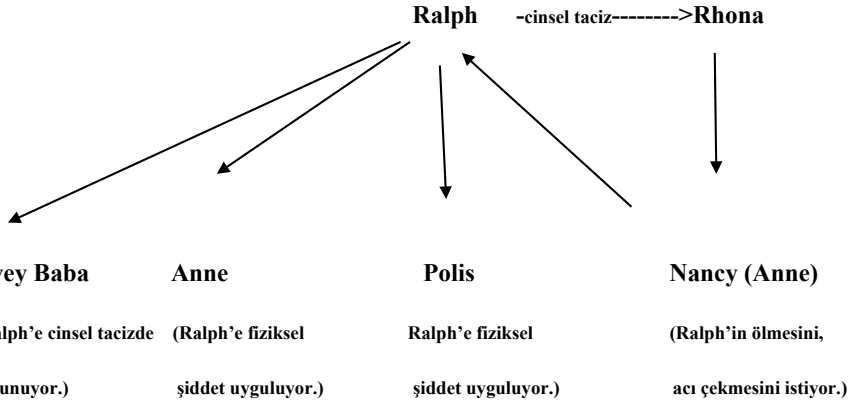
"Ona söylemedim./ Ben ona/ Ben ona hiçbir zaman söylemem./İstedim söylemek./ Ondan o kadar çok hoşlandım ki." (Harrower, 2014, s. 52) Aslında her ikisi de toplum baskısı nedeniyle ne geçmişlerini ne de geleceklerini sahiplenebilmişlerdir. Toplumun önyargısını kırıp yaşadıklarına sahip çıkamadıkları için de yine hastalıklı ilişkiler kurmuşlardır. İlişkilerinin iç yüzünü kavramaktan çok uzak olmaları ve bunu kendilerine itiraf edememeleri hayatlarına yeni bir şekil vermelerini de neredeyse imkânsız hale getirmiştir.

Oyunun sonunda aralarında yaşanan bildikleri/bilmedikleri her şeyi konuşan ikilinin çöp kutusuna vurarak çocukça bir keyifle çöpleri sağa sola savurmaları toplumun düşüncelerini artık dikkate almadıklarını gösterse de yaralanmış ruhların eskisi gibi olması beklenemez. Nitekim Una'nın Ray'in gömleğindeki ıslaklığı "bu yara gibi yakıyor, çok ıslanmış" (Harrower, 2014, s. 54) şeklinde yorumlaması da bunu gösterir.

3. **Donmuş**

İngiliz oyun yazarı Bryony Lavery'nin yazdığı Donmuş ise pedofil bir seri katil, katilin tecavüz edip öldürdüğü bir kızın annesi ve katil psikolojisi üzerine çalışan bir psikiyatristin kesişen öyküsünü anlatır. Nancy'nin 10 yaşındaki küçük kızı Rhona, bir gün anneannesine giderken kaybolur. Kızın cesedinden geriye kalanlar, olaydan beş yıl sonra Ralph'in kulübesinde bulunur. Ralph, Rhonay'yla birlikte yedi kıza tecavüz edip öldürdüğünü itiraf etmesi üzerine hapse atılır. Ortağı yakın zamanda trafik kazasında ölmüş olan İzlanda kökenli Amerikalı psikiyatrist Agnetha da seri katiller üzerine bir seminer vermek ve Ralph'i incelemek amacıyla İngiltere'ye gelir. Kızının ölümüyle yaşadığı acıyı kurban yakınlarına yönelik bir destek grubu kurarak ve Nepal'e gittikten sonra doğu dinleri üzerine adeta bir guru olan büyük kızı Ingrid'in desteğiyle aşmaya çalışan Nancy, psikiyatrın karşı çıkmasına rağmen kızını öldüren Ralp'le tanışıp onu affetmeyi denemeye karar verir. Oyun monologlarla başlar ve üç karakter olayları kendi açısından anlatır. Seyirci giderek bu üç öykünün birbirine dolaşmasına tanık olur.

3.1. **Pedofil-Kurban-Toplum İlişkisi**

Agnetha 250'den fazla tehlikeli suçlu üzerinde yaptığı incelemeler sonucunda bu kişilerin pek çoğunun beyninin fiziksel zarar gördüğünü tespit eder. Agnetha'nın tezindeki bir diğer önemli nokta ise zihnen tacize uğramış çocukların beyinlerinde de aynen fiziksel tacize uğrayan çocukların beyinlerindeki gibi çok derin patolojik değişiklikler olmasıdır. Tacize uğrayan veya ihmal edilen çocuğun beyninin insanlarla güçlü bağlantılar kurmayı sağlayan bölümü gelişmemektedir. Agnetha tezinde önemli olanın bilincin her durumda ortamı kontrol edebilmesi ve eylemi buna göre yönlendirebilmesi olduğunu, seri katillerin ise beyinlerindeki hasardan dolayı bu özellikten mahrum kaldıklarını ifade eder:

"Ben insanların içlerinde/şer ile doğduklarına inanmıyorum/şer sözlükte ahlak bozukluğu/olarak ifade ediliyor/Bence önemli olan/herhangi bir durumda/bilincin kontrol edilebilmesidir/Benim incelediğim/seri katillerde/kontrol mekanizması çalışmıyor/Yaptıkları kötü, korkunç, felaket/ama/şeytani değil/Bu kişiler kendi kontrolleri dışında/davranıyor/Şerden kaynaklanan suç ile/hastalıktan kaynaklanan suç arasındaki fark/günah ile hastalık belirtisi arasındaki/farkla aynıdır" (Lavery, 2014, s. 72)

Agnetha'nın Ralph üzerinde yaptığı araştırmanın sonucunda Ralph her ne kadar mutlu ve huzurlu bir çocukluk kurgularsa da; kocaman bir mutfak, yemek pişiren bir anne, yemekler, tatlılar, tek çocuk olduğu için şımarık ve hep çok sevilen bir çocuk, asıl hikâye annesinin Ralph'e fiziksel şiddet uygulaması, üvey babasının onu yakalayıp tecavüz etmesidir. Ralph'in babası çocukken Ralph'e disiplin adı altında çok kötü davranmıştır: "Diyelim ki küfrettim/Saçlarımdan yakalar/Kafamı bulaşık suyuna sokardı/ Kötü bir şey yaptığımda veya ne yaparsam yapayım/ağzımı sabunla yıkatırdı/O/ (babasını sesiyle)/ gözlerimi görüyor musun pislik?/ Ahmak yaratık/ Senin taa içini görüyorum/ Gördüğüm ne biliyor musun?/ Bok… sadece bok./ Kendini temiz tut temiz…/ Anladın mı? Ahmak!" (Lavery, 2014, s. 78) Ralph örneğinde de olduğu gibi çocuklara yönelik cinsel istismarda bulunan bireylerin çoğunun çocukluklarında cinsel istismara uğradıkları birçok çalışmada da belirlenmiştir. (Erdoğan, 2010, s. 145)

Oyunda Ralph'in bir pedofil olarak masum çocuklara yaşattığı şiddet vurgulanırken aslında toplumun geri kalanının da genel anlamda şiddet ile iç içe yaşadığı ve şiddete eğilimli olduğu da saptanır. Örneğin Agnetha bir psikiyatrist olmasına rağmen uçağın düşmesini diler ve masum insanların da kendisiyle birlikte öleceğini hayal eder. Hostesin istediklerini hemen getirmemesini mazeret gösterip en çok onun ölümü hak ettiğini iddia eder. "Bir an için üstüne atlayıp/boynuna o güzel beyaz bluzunun tam üstündeki kısma/ dişlerimi geçirdiğimi hayal ediyorum/Boğazını ısırıp parçaladığımı/ve bunu yaparken de/"Et alır mıydınız?" demek nasılmış bakalım"/demeyi hayal ediyorum." (Lavery, 2014, s. 18) sözleriyle bireysel olarak şiddeti eyleme dökme aşamasına geçmeye de her an hazır olduğunu imler. Onunla birlikte seyahat eden diğer yolcular da şiddet içerikli filmler seyrederek bilinçaltlarına farkında olmadan şiddetin kodlarını girerler: "Harika, vahşet dolu bir film izliyor uçaktakiler./Bir sürü iyi ve değersiz adam; etrafı kana bulayan/patlamalarda yok olup gidiyor" (Lavery, 2014, s. 18).

Oyunda şiddet sürekli olarak el değiştirir. Ralph polisler tarafından tutuklandıktan

sonra sorgu esnasında sözel şiddete maruz kalır: "Sürekli tehdit/Aralarında fısıldaşmalar/ 'Sen adam değilsin!'/ 'Adam değil bu!'/ Boynunu kıracağız!'/ 'Verilen yemeği yerken de düşün/İçinde her türlü pislik olabilir/Bok, sümük aklına gelen her şey/… 'Hücrede yalnızken de uyuma, dinlenme/Başına gelecekleri düşün/Gözümüz hep üstünde/Sana neler yapabiliriz neler…" (Lavery, 2014, s. 30).

Oyunda Ralph ve Rhona arasındaki ilişki Ralph'in ağzından verilir ve Ralph'in birden önüne çıkan Rhona ile minibüste biraz zaman geçirmek istediği; tecavüz ettikten sonra öldürdüğü anlaşılır. Rhona'nın ailesinden en çok Nancy'nin kızının ölümüyle baş edemediği ve şiddeti bu sefer Nancy'nin istediği görülür; Ralph'ın acı çekmesini görmek, onun ölümünü seyretmek ister. Amerika'da mağdur ailelerin sapıklarının idamına gidebilmelerini takdir eder; bu konuda izlediği bir videodaki küçük torunu vurulup öldürülmüş bir anneannenin 'Affedebilirim, ama unutamam" (Lavery, 2014, s. 40) sözleri Nancy için de geçerlidir. Birinci perdenin sonunda Rhona'nın cesedi defnedildikten sonra Ingrid annesine katili affederse herkesin huzurlu olacağını söyler. Ancak Nancy içindeki öfkeyi hâlâ söndürememiştir: "Eğer onu görmeye gidersem/Cebimde bir tabancayla gider/Beynini dağıtırım/Veya bir bıçak alır orasını keser/Dilimlerim sonra/Bıçağı gözüne saplarım/Ondan sonra da beynini/Ona yaptığı korkunç şeyi yatıran beynini/Söküp çıkarırım…" (Lavery, 2014, s. 60)

4. Sonuç

İki oyun yazarı da küçük yaştaki kız çocuklarını merkeze alarak toplumun pedofiliye bakış açısını, pedofil veya âşık ikileminde çoğu zaman önyargılı davranıldığını ortaya koymuşlardır. In-yer-face tiyatrosunun önemli özelliklerinden biri olan şiddet kavramı bu oyunlarda cinsel ilişkiyle bağdaştırılmış, aynı zamanda fiziksel ve sözel şiddete insanların eğilimli olduğu da belirtilmiştir. Pedofili veya çocuk tacizi gibi toplumun çok hassas bir konusunu ele alan bu oyunlarda Harrower *Karatavuk*'ta toplumun önyargısını eleştirirken Lavery de *Donmuş*'ta pedofil bir bireyin çocukluk dönemini de vererek her şeyin temelde ailede başladığını imler. In-yer-face tiyatrosunun genel özelliklerinden biri olan şiddetin gerçekçi temsili bu oyunlar için de geçerlidir ve şiddet bir sonuç olarak değil, başlı başına bir görüngü, içeriğin kendisi olarak ele alınır. Cinsellik ve pedofili gibi tabu konular bireysel tenhalarda değil gözler önünde yıkılır ve tabular kamuya açık alanda yıkıldığında seyirciler de suç ortağı tanıklara dönüşür. (Sierz, 2000, s.21) Murat Daltaban da bu durumla ilgili olarak "seyircinin her zaman kendiyle karşı karşıya kaldığı noktalar var. Hem toplumsal hem de kişisel ikiyüzlülükler çok fazla. Yüzyılın hastalığı… Bu oyunların en şık tarafı da o. Sana, söylediğin gibi biri olmadığını söylüyor. Bir de şu açıdan bak kendine dedirtiyor. Çok zekice yazılmış metinler ve çok iyi işliyor." der. (Cömert, 2010, s. 1)

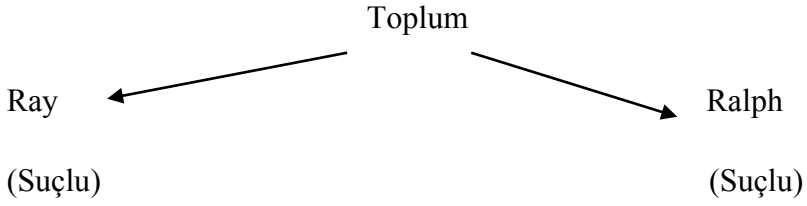
Karatavuk'ta Una ve Ray duygularını, düşüncelerini, durumu kurtarma çabalarını kırık dökük cümlelerle, duraksamalarla, kararsızlıklarla kopuk kopuk bağlanan sözcüklerle sergilerler. Eric Shapiro karakterlerin kullandığı dilin derin ve karmaşık duyguların ifadesine yetmediği için bu anlatım tarzının tercih edildiğini vurgular. Una on beş yıl

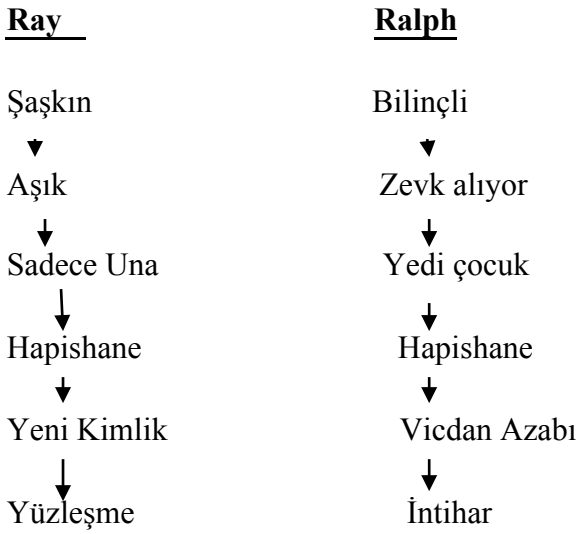
önce gelişmiş bir kız çocuğu olarak Ray'i baştan çıkarmak için yaptıklarını anlattığında seyircinin Ray'i tecavüzcü değil de âşık olarak değerlendirmesi söz konusudur. Harrower, seyircinin Ray ile ilgili algısını bir canavardan kendini yalnızlıktan kurtaracak küçük bir kızın baştan çıkarmalarına karşı koyacak ahlaki olgunluğa sahip olmayan zavallı bir karaktere dönüştürür. Bu şekilde aşağılık bir insandan acınacak bir konuma taşınır.* Una da tecavüze uğramış bir kız gibi değil de âşığı tarafından terk edilmenin acısı yaşayan biri olarak işlenmiştir. Una ve Ray arasındaki ilişki toplum tarafından onaylanan bir ilişki biçimi olmadığı için ve taraflar da aşklarına sahip çıkmadıkları için toplum algısı olayı tecavüz ve pedofile yöneltmiştir. Bunun acısını da her iki taraf çekmek zorunda kalmıştır.

Sara Krulwich *Karatavuk* oyunun insanların hayatını alt üst eden bir aşk hikâyesi olarak değerlendirilmesi gerektiğini iddia eder. (Krulwich, 2007, s. 2) Philip Fisher da *Karatavuk* adlı oyunun toplum ve ahlak ile ilgili ciddi sorular sorduğunu ifade eder. (Fisher, 2006, s. 2) Eric Shapiro ise Harrower'in bir yetiştin ve bir çocuk arasındaki romantik ilişkinin kaçınılmaz bir şekilde acımasız bir manipülatör ve masum bir kurban şeklinde yorumlanmasını ele aldığını vurgular. (Shapiro, 2010, s. 3) Harrower pedofil ile ilgili stereotipleri seyircinin bir daha düşünmesini ister, çünkü dilin de baskıladığı ve seyircinin/toplumun algısını şekillendirdiği kalıpların Ray ve Una örneğinde olduğu gibi gerçek algıyı gölgelediğine inanır. Ray ve Una arasındaki güçlü dinamik toplumun geleneksel ahlakı tarafından kabul edilen çocuk/mağdur/çaresiz kurban ve yetişkin/mağdur eden kişi arasındaki ilişkiden ibaret değildir.

Una'nın oyunun sonunda "neye inanacağımı bilmiyorum" (Harrower, 2014, s. 58) şeklindeki sözleri aslında oyunun da özünü ortaya koymaktadır. Çünkü Harrower bu oyunda seyircilerin ve toplumun pedofili hakkındaki genel yargıları sorgulamasını ve önyargıların insanlara nasıl zarar verdiğini düşünmesini ister. Toplumun basit tanımlamalarla duygusal karmaşıklığı, bir yetişkin ve çocuk arasındaki ilişkinin çelişkilerini ve güçlü dinamiklerini anlamasının zor olduğunu, daha derin düşünmenin gerektiğini ortaya koyar.

* Türkiye'de ilk gösterimi 12 Şubat 2008 yılında yapılan Karatavuk'un dramaturgu Selvin Yaltır " Harrower'ın oyun ismi olarak, hatta belki de Ray'i tanımlamak için karatavuk kuşunu seçmiş olması sadece basit bir motif olmaktan ibaret değil. Karatavuk sık rastlanılan, her duruma, ortama kolaylıkla uyum sağlayabilen, sürekli çalı arkalarında saklanan bir hayvan olmasının dışında aynı zamanda, özellikle Kelt efsanelerinde çarpıcı anlamlar ifade ediyor. Karatavuk bir baştan çıkarma simgesi olarak kabul ediliyor kimi anlatılarda. Bu da en başından Harrower'ın karatavuk Ray'i bir acıma objesi olarak tahayyül ettiğini, onu doğası gereği tahammül edilmesi gereken bir hayvan olarak kurguladığını ima edebilir. Ancak hikâyenin iniş çıkışları, Ray'e müsamaha göstermenin kaçınılmaz olduğunu gösteriyor." (Akmen, 2009, s. 2)

Her iki oyunda da pedofil-kurban ilişkisinde ortaya çıkan affetme ve cezalandırma ikilemi farklı açılardan ele alınmıştır; *Karatavuk*'ta Ray ile Una yüzleşme cesaretini göstererek bir anlamda hem kendilerini hem de birbirlerini affederler, ancak toplum onların ilişkisini geleneksel kodlar içerisinde tanımlayamadığı için ikisini de cezalandırır. *Donmuş*'ta ise oyunun sonuna doğru Nancy kızının katilini affedebileceğini söylerse de içten içe onun da acı çekmesini arzular. Nitekim Ralph ile görüşmeye gittiğinde yanında aile fotoğraflarını götürmesi, Rhona'yı nasıl bir aileden koparıp götürdüğünü anlaması içindir ve oyunun sonunda Nancy'nin amacına ulaştığı görülür. Çünkü Ralph bu görüşmeden hemen sonra intihar ederek cezasını kendisi verir.

Toplumun gözünde iki karakter de suçludur. Ralph'in çocuk porno kasetlerinin bulunması ve durumunu kabul etmesi onun pedofil olarak nitelendirilmesi için somut kanıttır. Agnetha bir psikiyatrist gözüyle olayı ele alır ve yaptığı araştırma sonucunda Ralph'in hayatına bu şekilde yön vermesinin nedenlerini seyirciyle paylaşır. Ray ise önyargının kurbanı olmuştur ve hem Ray hem de Una bu durumdan mağdur olmuşlardır.

Ralph'in masum insanlarla aynı ortamda kirli hayatını devam ettirmesi ve kısa sürede yakalanıp adalete teslim edilmemesi ne kadar yanlışsa Ray'in de kısa sürede detaylı bir soruşturma yapılmadan hapishaneye gönderilmesi yanlıştır. Çünkü Ralph birden fazla çocukla cinsel ilişkide bulunarak bundan haz aldığını ifade eden, çocuk pornosu ile ilgili video kasetleri toplayan biri olarak çizilmiştir. Bütün bu özellikler de kendisinin ifadesiyle birleşince onu pedofil olarak tanımlamak için yeterlidir. Ancak söz konusu Ray olduğu zaman; onun sadece Una ile ilişkisi dışında pedofil olarak tanımlanmasına neden olacak bir suçu yoktur. Nitekim Lavery, Ralph'e pişmanlık duygusunu yaşattıktan sonra yeni bir hayat için fırsat vermez ve onu asarak cezalandırır. *Karatavuk'*ta ise Ray'in bir pedofil değil fakat zaafına yenik düşmüş ve bunun da bedelini ödemiş biri olarak zor da olsa topluma uyum sağlamak için çaba sarf etmesine izin verilir. Her iki oyunda da çocukla cinsel ilişkiye girme merkezi konu olmakla birlikte çoğu zaman resmi makamlara taşınmayan cinsel taciz ve pedofil konularından mahkeme üyeleri, psikiyatrist gibi okumuş kişilerin pedofili tanımlamak için uzun ve detaylı bir çalışma yapılması gerektiğini göz ardı etmeleri yirmi birinci yüzyılda bile toplumun tabu konular söz konusu olunca kısa sürede olayı sonuçlandırmak, halkın gözünde gereğinin yapıldığı imajını yaratmak için çaba sarf ettiği görülür.

Kaynakça

Akmen, Ü. (15 Şubat 2009). *Yanıtı Olmayan, Bol Sorulu Bir Oyun: Karatavuk*. Evrensel Gazetesi. s.2

Cömert, H. (3 Ekim 2010). Dot'ta Yeni Sezon: Risk Artıyor, Sahne Ringe Dönüşüyor. *Başka Haber*. s.1

Erdoğan, A. (2010). Pedofili: Klinik Özellikleri, Nedenleri ve Tedavisi, *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*. 2(2). 134, 145

Fisher, P. (2 Ekim 2006). Blackbird, *British Theatre Guide.* s.2

Harrower, D. (2014). *Karatavuk.* (Text Dot tiyatrosundan temin edilmiştir.)

Krulwich, S. (11 Nisan 2007). Blackbird-Review. *The New York Times.* s.2

Lavery, B. (2014). *Donmuş.* (Text Dot tiyatrosundan temin edilmiştir.)

Sierz, (A). (2000). (Çev. Selin Girit). *SuratınaTiyatro Britanya'da In-Yer-Face Tiyatrosu.* İstanbul. Mitos Boyut Yayınları.

Shapiro, E. (3 Ağustos 2010). Blackbird Analysis. *Writing About Drama Section*. s.3

Topbaş, M. (2004). İnsanlığın Büyük Bir Ayıbı: Çocuk İstismarı. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*. 3 (4). 77

PEDOFİLİ ÜZERİNE İKİ OYUN İNCELEMESİ: KARATAVUK ve DONMUŞ

Özet

Toplumlar tarafından tabu kabul edilen konular arasında çocuk istismarı ve çocuklara uygulanan cinsel istismarlar önceliklidir. Pedofili yetişkin bir kimsenin ergenlik öncesi çocukları veya ergenliğe yeni girmişleri cinsel açıdan çekici bulması ve cinsel eğiliminin çocuklara yönelik olmasına neden olan psikoseksüel rahatsızlıktır ve pedofillerin büyük çoğunluğu erkektir. Pedofil birçok Avrupa ülkesinde cinsel suçların en önemlisi olarak kabul edilir. Genelde kurbanın yaşı küçüldükçe ve kurbanla saldırgan arasındaki yaş farkı arttıkça cezalar artar. Ancak burada önemli olan kurbanın veya kurban yakınlarının durumu resmi makamlara taşımasıdır. Çünkü yapılan araştırmalarda pedofillerin büyük çoğunluğunun akraba içerisinden veya yakın komşular arasından çıktığı bilinmekte ve bu durum olayın mahkeme taşınmasında bir engel teşkil etmektedir. Toplumu oluşturan bireylerin çocuk istismarı konusunda yeterince bilinçli olması hem çocukların bu tarz tehlikelerden korunmasında önemli bir noktadır hem de bu şekilde bir tehditle karşılaşıldığında doğru analiz yapılıp çocuğun incinmeden, herhangi bir travma yaşamasına sebep olmadan olayı aynı zamanda olayın bir pedofil-kurban ilişkisi olup olmadığı da iyi tespit edilmesinde önemlidir. Bu toplumsal bilinç de ancak sosyal amaçlı projelerle konunun basında daha çok yer alamsı sağlanarak veya sanat yoluyla olabilir.

Bu çalışmada da yirmi birinci yüzyılda olunmasına rağmen hâlâ gizlenen pedofil konusunun iki Avrupalı yazarın oyunlarında nasıl ele aldığı pedofil-kurban ve toplum bağlamında incelenmiştir. İskoç oyun yazarı David Harrower'ın Karatavuk adlı oyunda pedofi-kurban ilişkisini toplumun kabul etmediği âşık-âşık ilişkisinin sınırında verişi; İngiliz oyun yazarı Byron Lavery'nin de Donmuş adlı oyunda pedofilin çocukluk dönemi de ele alınarak çocuklukta cinsel istismara uğrayan bireylerin potansiyel suçlu olma durumu ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Karatavuk, Donmuş, Pedofil, Harrower, Lavery.

TWO ANALYSIS OF PLAYS ON PEDOPHILIA: KARATAVUK and DONMUŞ

Abstract

Pedophilia is one of the taboos of society that noone wants to talk, criticize in front of people. Pedophilia and child sexual abuse are generally seen as morally wrong and abnormal by society. Pedophilia is the sexual preference for or a strong sexual interest in children. The term usually refers only to sexual preference for/interest in prepubescent or early pubescent children and most sexual offenders against children are male, Although what causes pedophilia is not yet known clearly researchers report a series of findings linking pedophilia with brain structure and function. these studies find associations between pedophilia and lower IQs, poorer scores on memory tests, greater probability of having suffered childhood head injuries resulting in unconsciousness and sexual abuse in their childhood. The incidence of pedophilia has been markedly underestimated because most of the time the paedophile is a

relative or neighbour. It is essential that pedophilia be reported so that appropriate steps can be taken to protect the children involved and all other children. Researchs show that that there was a great deal of misunderstanding and unrealistic perceptions in the general public about pedophilia. By the help of social projects this subject can reach lots of people through media and art. By this way it is indicated that the public's perception has gradually become more well-informed on the subject.

In this study two European playwrights plays are analysed in the aspect of paedophilia-victim and society. Scottish playwright David Harrower in his play Blackbird deals with paedophile and victim relation with the perspect of lover-lover that the society does not appreciate. English playwright Byron Lavery in his play Frozen focuses on the childhood of the paedophile.

Keywords: Blackbird, Frozen, Pedophilia, Harrower, Lavery.